

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Հրազդանի Խ.Աբովյանի անվ. թիվ 1 ավագ դպրոց» ՊՈԱԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2022

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ **ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ԻՆՔՆԱԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՐՊԵՍ
ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՎԵՏՈՒԹՅԱՆ**

Կատարող՝ Գույումջյան Շաֆե

Առարկա՝ Անգլերեն

Ուսումնական հաստատություն՝ Հրազդանի թիվ 12 հիմնական դպրոց

ՀՐԱԶԴԱՆ 2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱՃՈՒԹՅՈՒՆ.....	2
ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ԻՆՔՆԱԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՐՊԵՍ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉ.....	5
ԳԼՈՒԽ 1. ԻՆՔՆԱԿՐԹՈՒԹՅԱՆ` ՈՐՊԵՍ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉԻ ԷՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԸ.....	5
ԳԼՈՒԽ 2. ԻՆՔՆԱԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐՆ ՈՒ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ.....	10
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ.....	15
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ.....	16

ՆԵՐԱՃՈՒԹՅՈՒՆ

Թեմայի արդիականությունը: Ինքնակրթությունը սերտորեն կապված է կրթության հետ՝ որպես վերապատրաստման և կրթության գործընթացներ, որոնք իրականացվում են ընտանիքի, դպրոցի և սոցիալական այլ հաստատությունների ղեկավարությամբ: Ավելին, դրանք կազմում են միասնություն, քանի որ իրական, իրական նպատակային ինքնակրթությունը հնարավոր է միայն համակարգային կրթության որոշակի մակարդակի հիման վրա: Ինքնակրթությունը կրթության անբաժանելի մասն է, հետևաբար կրթությունը (որակը) հնարավոր է միայն ինքնակրթության հետ միասին: Այն մարդու ինքնուրույն, համակարգված աշխատանքն է՝ ուղղված գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների յուրացմանն ու համախմբմանը: Առանց դրա արդյունավետ և որակյալ կրթությունն անհնար է: Ի դեպ, ժամանակակից կրթական բարեփոխումների դրական պահանջներից մեկը հենց ակադեմիական առարկաների ուսումնասիրության հարցում բոլոր աշակերտների ինքնուրույն աշխատանքի համամասնության ավելացումն է: Կրթության և ինքնակրթության միասնությունն արտահայտվում է նրանով, որ մարդու զարգացումը կանգ չի առնում. կամ անհատը զարգանում է առաջ՝ անընդհատ կատարելագործվելով, ընդլայնելով իր կրթական հորիզոնը (այս պահանջը պայմանավորված է հիմնականում գիտական և տեխնոլոգիական վիթխարի տեմպերով զարգացմամբ), կամ աստիճանաբար հետ է սահում՝ դառնալով ավելի քիչ պահանջված: Ի վերջո, կյանքը չի կանգնում:

Ջետազոտության նորույթը և նշանակությունը: Յիմնական տարրական կրթությունը մարդկային զարգացման միայն սկզբնական քայլն է: Չարգացնում է ինքնուրույն աշխատելու հմտություններ: Այն սովորեցնում է ինքնուրույն օգտագործել բոլոր առկա տեղեկատվական ռեսուրսները, որոնք այժմ շրջապատում են մեզ որոշակի քանակությամբ: Ստացած տեղեկատվությունը օգտագործվում է ոչ միայն տվյալ պահին, այլև

առավելագույն կերպով հետագա գործունեության մեջ: Եվ որքան բարձր է մարդու կրթական մակարդակը, այնքան ավելի շատ ռեսուրսներ կարող է օգտագործել: Սույն աշխատանքում ներկայացվում են այն ժամանակակից միջոցները և մեթոդները, որոնք արդյունավետորեն նպաստում են սովորողի ինքնակրթությամբ զարգացմանը՝ հիմնված հիմնական տարրական կրթության վրա՝ հաշվի առնելով անհատական առանձնահատկությունները:

Այստեղից է բխում կրթության և ինքնակրթության միասնությունն ու անքակտելի կապը, քանի որ վերջինս առաջինի բնական շարունակությունն է: Այն մարդուն իր զարգացման ավելի բարձր մակարդակի վրա է դնում: Ինքնակրթության անհրաժեշտությունը պայմանավորված է դասավանդման գործունեության առանձնահատկություններով, ուսուցչի սոցիալական դերով: Բացի այդ, մասնագիտական տեղեկատվության հոսքը ոչ միայն աճում է, այլև որակապես թարմացվում է, ուստի ինքնազարգացումը ճանաչվում է որպես ցանկացած կրթության առաջատար արժեք:

Ջետազոտության վարկածը: Ենթադրվում է, որ ինքնակրթությունը սովորողի զարգացման շարունակական գործընթաց է և կարող է նպաստել ուսման մակարդակի բարձրացմանը:

Ջետազոտության փորձարկումն ու ներդրումը: Ջետազոտությունը կատարվել է 6-րդ դասարանում: Աշակերտներին ցուցադրվել է անգլերեն լեզվով տեսանյութ (հեքիաթ)՝ առանց ենթագրերի և ենթագրերով: Երկու տարբերակներով միևնույն նյութի դիտումից հետո նկատվեց բառապաշարի հարստացում, ուղղագրական և ուղղախոսական գիտելիքների ամրապնդում: Ըստ այդմ՝ եկա այն եզրակացության, որ ժամանակակից տեխնոլոգիաները առավելապես նպաստում են լեզվական կարողունակության զարգացմանը:

Մեթոդաբանական հիմք: Այս թեմայի վերաբերյալ գրականության վերլուծությունը ցույց է տվել, որ ուսումնասիրվել են ինքնակրթության տեսության և պրակտիկայի կարևոր հարցեր, սոցիալական և պատմական ասպեկտներ, ինքնակրթության առանձնահատկությունները և գործառույթները, դրա տեղը մասնագիտական գործունեության մեջ, ձևավորման և ինքնակրթության ձգտման ուղիներն ու միջոցները

(Թ.Գ. Բրաժե, Ա.Լ. Վայսբուրգ, Մ.Մ. Չաբորչչիկովա, Օ.Է. Լեբեդև, Վ.Դ. Լուգանսկին, Ի.Լ. Նաումչենկո, Պ.Գ. Պշիբելսկին և ուրիշներ): Վստահաբար կարող ենք ասել, որ բացահայտվել են մանկավարժական ինքնակրթության հիմքերը, ապացուցվել է ինքնակրթության կապը ուսուցչի մասնագիտական գործունեության արդյունավետության հետ:

Ջետազոտության առարկան: Կրթությունն ու ինքնակրթությունը որպես դասավանդման արդյունավետության բաղադրիչ:

Ջետազոտության նպատակն է ուղումնասիրել և հասկանալ՝ արդյոք արդյունավետորեն է ազդում ինքնակրթությունը ուսուցման վրա: Այս դեպքում լուծումն իրականացվում է հետևյալ մեթոդների կիրառմամբ՝ տեսական վերլուծություն, համեմատական վերլուծություն, տրամաբանական-ինտուիտիվ մեթոդ, դիտողական մեթոդ:

Նպատակի հետ աշխատանքում դրվել են հետևյալ խնդիրները.

- 1) ուղումնասիրել ինքնակրթության և ինքնազարգացման տեսական հիմունքները.
- 2) հիմնավորել սովորողի ինքնակրթության առանձնահատկությունները կրթական համակարգի զարգացման ժամանակակից պայմաններում.
- 3) վերլուծել ինքնակրթության ձևերը և եզրակացություններ անել.
- 4) նախագծել գիտելիքի ինքնուրույն ձեռքբերման համակարգ, որը կլինի արդյունավետ և կտա շոշափելի արդյունքներ.
- 5) ինքնակրթության աշխատանքների պլանավորման ախտորոշիչ նյութի ընտրություն

Աշխատանքի կառուցվածքը: Սույն աշխատանքը բաղկացած է տիտղոսաթերթից, ներածությունից, երկու գլուխներից, եզրակացությունից, գրականության ցանկից:

ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒ ԻՆՔՆԱԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՐՊԵՍ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉ

ԳԼՈՒԽ 1

Ինքնակրթության` որպես դասավանդման բաղադրադրիչի Էությունն ու գործընթացը

Սովորողի համար նոր գիտելիքներ ձեռք բերելու գործում մեծ է ուսուցչի դերը: Ժամանակակից մեթոդների կիրառումը նպաստում է ոչ միայն մտավոր ունակությունների, այլև ստեղծագործական կարողությունների դրսևորմանը` ելնելով անհատական առանձնահատկություններից:

Ներկայացնենք սահմանված **մանկավարժական պայմանները**, որոնք ապահովում են`

- 1) աշակերտների ինքնակրթության պատրաստակամության ձևավորումը,
- 2) աշակերտների ինքնակրթության պատրաստակամության ձևավորման գործընթացի բովանդակության իրականացում դասարանում և աշակերտների արտադասարանական աշխատանքում` հաշվի առնելով յուրաքանչյուր աշակերտի անհատական առանձնահատկությունները, ճանաչողական հետաքրքրությունները և կարիքները, հիմնվելով աշակերտների ինքնակրթական գործունեության անձնական փորձի վրա,

3) աշակերտների ինտելեկտուալ-ճանաչողական և հաղորդակցական տարածքի ընդլայնում,

4) աշակերտների ինքնակրթության կարիքների խթանում աշխատանքի տարբեր ձևերի և մեթոդների կիրառման միջոցով,

5) դրական բարոյահոգեբանական մթնոլորտի ստեղծում դասարանում և արտադասարանական գործունեության մեջ,

6) համատեղ ստեղծագործական գործունեության մեջ փոխվստահություն, հարգանքի, աջակցության հարաբերություններ, ուսուցչի կողմից աշակերտների ինքնակրթության արդյունքների արդարացի գնահատում:

Ուսումնասիրության **տեսական** նշանակությունն այն է, որ աշակերտների ինքնակրթության պատրաստակամության կառուցվածքային բաղադրիչների բովանդակության հիմնավորումը, որպես համակարգային անհատական կրթության հիմք, կստեղծի նոր գիտական պատկերացումներ կառուցվածքի և բովանդակության վերաբերյալ: Ուսուցչի գործունեության յուրաքանչյուր ուղղություն՝ աշակերտների ինքնակրթության պատրաստակամության ձևավորման գործում, իրականացվում է այս ուղղությանը համարժեք ուսուցման մեթոդներով դպրոցական ժամերին և դասերից հետո: Աշակերտների ինքնակրթության պատրաստակամության ձևավորման գործընթացի բովանդակության հիմնավորումը կընդլայնի մանկավարժական կրթության բովանդակության տեսական ըմբռնումը: Այն կնպաստի ուսուցիչներ վերապատրաստող համալսարանում գիտական առարկաների դասավանդման տեսական մակարդակի բարձրացմանը: Վերջինս վերաբերում է ուսումնական գործընթացում և արտադասարանական գործունեության մեջ ինքնակրթության մասին գիտելիքների, դրա մեթոդների և տեխնիկայի ընդգրկման եղանակներին, ապագա ուսուցիչների աշխատանքին:

Ուսումնասիրության **գործնական** նշանակությունն ուղղված է.

1) մանկավարժական գործունեության բարելավմանը՝ աշակերտների ինքնակրթության պատրաստակամության ձևավորման առումով,

2) գիտական և մանկավարժական հետազոտության մեթոդների որոշմանը, որոնց օգնությամբ ուսումնասիրվում է աշակերտների ինքնակրթության պատրաստակամությունը հեղինակային հարցաշարի մշակման մեջ: Այն սահմանում է աշակերտների ինքնակրթության արժեքները, նրանց ինքնակրթության հմտությունների պահանջարկը, աշակերտների կողմից օտար լեզուներով դասագրքերի հնարավորությունները բացահայտելուն դասարանում և դպրոցական ժամերից հետո գործունեության համակարգի ստեղծմանն ու իրականացմանը, դասի ոչ ավանդական ձևերի բացահայտմանը և փորձարկմանը (դաս-տոն, դերային խաղ, ֆանտազիայի դաս, գիտելիքների վերանայում, կլոր սեղան, երկխոսության դաս և այլն):

«Աշակերտների ինքնակրթության պատրաստակամության ձևավորման խնդիրը կրթության տեսության և պրակտիկայի մեջ» բացահայտում է «անկախ աշխատանք», «ինքնուրույն գործունեություն», «ինքնակրթական գործունեություն» հասկացությունները: Բացահայտվում են «ինքնակրթություն» հասկացության հիմնական իմաստները, ինքնակրթության մանկավարժական և սոցիալական ասպեկտները: Հիմնավորում է սովորողների ինքնակրթության պատրաստակամության կառուցվածքային բաղադրիչների գործառույթները, ներկայացվում են սովորողների ինքնակրթության պատրաստակամության ուսումնասիրության արդյունքները:

«Օտար լեզվի ուսուցման գործընթացում աշակերտների ինքնակրթության պատրաստակամության ձևավորման վերաբերյալ գործնական աշխատանքի կազմակերպումն ու արդյունավետությունը» հիմնավորում է տվյալ աշխատանքի առաջատար գաղափարը, բացահայտում է աշակերտակենտրոն գործունեության արժեքային, համակարգային և երկխոսական մոտեցումների էությունը, բովանդակությունը և նպատակը: Հիմնավորում է աշակերտների ինքնակրթության պատրաստակամության ձևավորման սկզբունքները, սահմանվում են մանկավարժական պայմաններ, որոնք ապահովում են աշակերտների ինքնակրթության պատրաստակամության ձևավորումը:

Սովորողների ինքնակրթության պատրաստակամության ձևավորման խնդրի ուսումնասիրությունը ներառում է անհրաժեշտ մոտեցումների և սկզբունքների բացահայտում: Այն օգնում է տեսնել հետազոտության առարկան, ներկայացնել հետազոտողի գիտական ու գործնական գործունեության ռազմավարությունն ու ուղղությունը:

Գիտական գրականության վերլուծությունը ցույց է տալիս մոտեցումների առկայություն, որոնք կարող են կիրառվել աշակերտների ինքնակրթական գործունեության համար նախատեսված ձևավորման գործընթացում: Մենք, հետևելով մեր ուսումնասիրության տրամաբանությանը, հետաքրքրված ենք աշակերտի ինքնակրթական գործունեությամբ, և, հետևաբար, աշակերտը մեր կողմից դիտվում է որպես ինքնակրթության առարկա: Ուստի աշակերտների ինքնակրթության պատրաստակամության ձևավորման մոտեցումները մեր կողմից հիմնավորվում են ինքնակրթական գործունեության լույսի ներքո:

Աշակերտների ինքնակրթության պատրաստակամության ձևավորումը սկսվում է ինքնուսուցման գործընթացում, երբ վերարտադրվում է սոցիալ-պատմական փորձը (գիտելիքը) և ավարտվում է ինքնաստեղծման գործընթացով (ինքնակրթության մեթոդներ): Ինքնակրթության պատրաստակամությունը բնութագրվում է աշակերտի ակտիվությամբ, տրվածից դուրս գալու ցանկությամբ, իր գիտելիքների շրջանակի ընդլայնմամբ, դրանք իր սուբյեկտիվության պրիզմայով փոխակերպմամբ և հիմնվելով իր սուբյեկտիվ փորձի վրա՝ օգտագործելով ինքնակառավարման տարբեր մեթոդներ:

Ի տարբերություն Ի.Ս. Յակիմանսկայի, որում աշակերտը համարվում է գիտելիքի առարկա, Վ.Վ. Սերիկովն իր հայեցակարգում աշակերտի անձնական գործառույթները դիտարկում է որպես կյանքի առարկա և առաջարկում է հիմք ընդունել աշակերտի կենսափորձը (ոչ միայն ճանաչողության փորձը, այլև հաղորդակցությունը, արդյունավետ գործունեություն, ստեղծագործականություն և այլն): Անձնական գործառույթները մարդու այն դրսևորումներն են, որոնք գիտակցում են «մարդ լինելու» հասարակական կարգը: Մեր տեսանկյունից Վ.Վ. Սերիկովը, հաշվի առնելով անձի անձնական

գործառույթները, համեմատելի է աշակերտների ինքնակրթության պատրաստակամության կառուցվածքի հետ՝ որպես համակարգային անհատական կրթություն: Պատրաստակամության մոտիվացիոն-արժեքային բաղադրիչը կատարում է կարգավորող, ուղղորդող, արտացոլող և մոտիվացիոն գործառույթներ: Ճանաչողական բաղադրիչը կատարում է կարգավորող, կողմնորոշիչ և գնահատող գործառույթներ: Գործունեության բաղադրիչը կազմակերպչական, ճանաչողական, ռեֆլեկտիվ գործառույթներն են:

Ուսումնասիրության արդյունքում պարզվել է աշակերտների ինքնակրթության պատրաստակամության ձևավորման սկզբունքների երկու խումբ: Առաջին խումբը ուսուցչի գործունեության ռազմավարությունն արտացոլող սկզբունքներն են՝ աշակերտներին արժեքներին ծանոթացնելու սկզբունքը. գնահատողական և արժեքային վերաբերմունքի միասնության սկզբունքը: Երկրորդ խումբը ուսուցչի գործունեության մարտավարությունն արտացոլող սկզբունքներն են՝ ուսուցչի կողմնորոշման սկզբունքը աշակերտի սուբյեկտիվության, նրա անձնական փորձի վրա, աշակերտների տարիքային և անհատական հատկանիշները հաշվի առնելու սկզբունքը, աշակերտներին իրենց ժողովրդի և ուսումնասիրվող լեզվի, երկրի, ժողովրդի մշակութային ժառանգությանը ծանոթացնելու սկզբունքը:

Համակարգված մոտեցման հիման վրա, նախ, մշակվել է համակարգ՝ օտար լեզվի ուսուցման գործընթացում աշակերտների ինքնակրթության պատրաստակամության ձևավորման համար.

1. աշակերտը՝ որպես ինքնակրթության առարկա.
2. նպատակն է ձևավորել աշակերտների ինքնակրթության պատրաստակամությունը.
3. առաջադրանքներ՝ սովորողների ինքնակրթական գործունեության շարժառիթների ձևավորման համար,
4. պատրաստակամության ձևավորման մոտեցումները.
5. պատրաստվածության ձևավորման սկզբունքները.
6. ուսուցչի գործունեության ոլորտները.
7. պատրաստվածության ձևավորման գործընթացի բովանդակությունը.

8. ձևերը և մեթոդները.
9. մանկավարժական պայմանները.
10. կանխատեսված արդյունք՝ սովորողների պատրաստակամության համար:

Ինքնակրթությունը մշտական գործընթաց է մարդու զարգացման համար: (Ապրիր ու սովորիր, կամ, ինչպես Սենեկան ասաց, երբեք չպետք է հանգստանալ): Իրոք, մարդը, ով չի կատարելագործում իր գիտելիքները, ոչ միայն չի զարգանում, այլ հետ է մնում:

Երկրորդ՝ ցանկացած մարդ երբեմն սկսում է գիտակցել, որ չունի բավարար գիտելիքներ, հմտություններ և փորձ, դիմում է ինքնակրթության, քանի որ հասկանում է, որ չի կարող առանց ավելի խորը և համապարփակ գիտելիքների:

Երրորդ՝ ինքնակրթությունն օգնում է մարդուն ոչ միայն ապահովելու իր մրցունակությունը տվյալ բնագավառում, այլ երաշխավորում է նրա առավելություններն ու կարիերայի հնարավորությունները:

Ինքնակրթության հմտությունները զարգանում են հիմնականում ուսումնական ծրագրով նախատեսված աշակերտների տարբեր տեսակի ինքնուրույն աշխատանքի անցկացման գործընթացում (անհրաժեշտ գրականության ընտրություն, գրառումներ կատարել, ամփոփել կարդացածը, թեզեր գրել, պատրաստել հաշվետվություններ և այլն): Աշակերտները օգտագործում են տեղեկատու գրականություն, բառարաններ:

ԳԼՈՒԽ 2

Ինքնակրթության եղանակներն ու մեթոդները

Ինքնակրթությամբ զբաղվելու հինգ պարզ եղանակ

Առաջարկում ենք կիրառել ինքնակրթության հինգ պարզ եղանակ, որոնք կբարձրացնեն սովորողի կրթության մակարդակը:

1. Գի՛րք կարդացեք

Որքան էլ որ հասարակ թվա, այս խորհուրդը ընթերցանությունը նոր թեմայով տեղեկատվություն ստանալու լավագույն եղանակներից է: Ուսուցիչը խորհուրդ է տալիս աշակերտին կարդալ պարզ և դյուրընկալելի գրքեր, օրինակ՝ Folk Tales (Gustaf Tenggren), որտեղ կան խոսուկ, նկարազարդ պատկերներ: Կան նաև գրքեր, որտեղ զետեղված է հակասական տեղեկատվություն: Այս դեպքում աշակերտը սկսում է որոնել այլ աղբյուրներ՝ ձգտելով ի վերջո ստանալ ստույգ տեղեկատվություն: Աշակերտը սկսում է ավելի շատ մտածել տվյալ թեմայի շուրջ և հակափաստարկներ բերել: Այս կերպ զարգանում է անհատի քննադատական մտածելակերպը:

2. Մասնակցե՛ք էքսկուրսիաների

Միշտ էլ հետաքրքիր է ուսումնասիրել պատմությունը, այս կամ այն գրողի կյանքն ու գործունեությունը, թե ինչ նշանակալի իրադարձություններ են կատարվել անցյալում: Գնացեք Պատմության թանգարան, հայտնի գրողների կամ այլ ականավոր մարդկանց տուն-թանգարաններ, այցելեք պատմական հուշարձաններ: Նմանատիպ այցելություններն օգնում են ավելի վառ պատկերացում կազմել այն ամենի մասին, ինչի մասին արդեն հասցրել ենք ընթերցել գրքերում, բացի այդ, դրանք հնարավորություն են տալիս լավ մտապահել ձեռք բերած գիտելիքները:

3. Կարդացե՛ք հանրագիտարաններ և փնտրե՛ք առցանց տեղեկատվություն

Կարելի է ընթերցել ինչպես տպագիր, այնպես էլ էլեկտրոնային հանրագիտարաններ: Շատ կարևոր է օգտվել հավաստի աղբյուրներից: Համացանցում հանդիպում է ամեն տեսակի հակասական տեղեկատվություն: Անպայման պետք է ստուգել տեղեկատվության իսկությունը: Ինչպես

ժողովուրդն է ասում, նա, ով հավատում է ամեն կարդացածին, վատ է նրանից, ով բնավ չի կարդում:

4. Դիտե՛ք ուսուցողական հաղորդումներ

Ներկայումս հեռուստատեսությունը հեղեղված է զանազան ժամանցային հաղորդումներով և շուկա-ծրագրերով: Սակայն վերջիններս չեն կարող նույնքան արդյունավետորեն կրթադաստիարակչական գործառույթ իրականացնել, որքան ուսուցողական հաղորդումները: Եթե հեռուստատեսությամբ չեն ցուցադրվում մեզ հետաքրքրող թեմաներով ուսուցողական հաղորդումներ, կարող ենք գտնել այն You Tube-ում, այսինքն՝ վիդեոաղբյուրներից, օրինակ՝ NEWAY, e-school Armenia, Carmen's Corner: Կարելի է նաև ֆիլմեր դիտել: Եթե դժվարանում եք հասկանալ, սկզբնական շրջանում օգտվեք ենթագրերից: Բառերին ավելի լավ ծանոթանալուց հետո փորձեք հեռացնել ենթագրերը և ստուգեք ձեր անգլերենի ըմբռնումը: Կարելի է նաև առցանց փնտրել ֆիլմի սղագրությունը: Internet Movie Script Database (IMSDb)-ը ունի ֆիլմերի սցենարների լավ ցանկ, որոնցից կարելի է ընտրել: Պարզապես այնտեղ փնտրեք ցանկացած ֆիլմ և կարդացեք բառերի հետ միասին ֆիլմերը դիտելիս: Կօզնի նաև Fluentu անգլերեն ալիքը You Tube-ում:

5. Մասնակցե՛ք առցանց դասընթացների

Մի շարք կայքերում տեղադրված են առցանց դասընթացներ, որոնք միանգամայն անվճար են: Տեխնոլոգիական հեղափոխությունը հասել է զարգացման այն աստիճանին, որ աշակերտը, առցանց դասընթացների միջոցով օտար լեզու սովորելով, կարողանում է բավարար գիտելիք ձեռք բերել և ընդունվել բարձրագույն ուսումնական հաստատություն:

Ինքնակրթության լավագույն տարբերակներից մեկն այն է, որ աշակերտը կիսվում է իր գիտելիքներով իր ընկերների, համադասարանցիների հետ, համագործակցում նրանց հետ: Գիտելիքը մեկ այլ անձի հետ կիսելու համար աշակերտը պետք է գիտակցաբար ջանքեր գործադրի տեղեկատվությունը ավելի լավ ընկալելու համար: Սովորողը գտնում է համախոհների, համագործակցում է նրանց հետ առցանց համայնքների, սոցիալական մեդիա հարթակների, քննարկումների, ֆորումների միջոցով: Այս

ամենը կօգնի սվորողին բացահայտել ավելի շատ ռեսուրսներ: Ինքնակրթման օրինակներից մեկը կարող է լինել այն, որ ուսուցիչը աշակերտներին տալիս է որոշումներ կայացնելու հնարավորություն, երբ խոսքը վերաբերում է հանձնարարություններին: Անգլերենի որևէ դաս, օրինակ, կարելի է ներկայացնել Power Point ծրագրով, ուղղորդել առաջադրանքի միջոցով և ցույց տալ աշակերտին, թե ինչպես է դա արվել: Եղանակներից մեկը կարող է հանդիսանալ «պետք է անել» և «կարող է անել» առաջադրանքների ցուցակ ստեղծելը:

Ոչ մի աշակերտ կատարյալ չէ, ուստի սխալներն անխուսափելի են: Ցածր ինքնավստահություն ունեցողները կարող են կենտրոնանալ իրենց անհաջողությունների վրա և չտեսնել իրենց ձեռք բերած առաջընթացը: Ուսուցիչը կարող է օգտագործել սխալները կամ անհաջողությունները որպես աշակերտի ուսուցման պահեր: Հիշեցնել նրան, որ ինքը չի բնորոշվում իր թերություններով: Այն աշակերտները, որոնք «...չեմ» կամ «չեմ կարող» արտահայտությունները փոխարինում են «դեռ ոչ», «դեռ չեմ կարող» արտահայտություններով, ապա, կարելի է ասել, այսօրվա անհաջողությունը հավասար կլինի վաղվա հաջողությանը:

Անգլերեն սովորելու համար պետք է .

1. Հավատարիմ մնալ անգլերեն լեզվով երգերին՝ լսել երաժշտություն և սովորել բառերը: Երբ աշակերտը պատրաստ կլինի կատարել երգը միայնակ, արդեն կկարողանա կատարել ակապելլա կամ երգի կարաոկե տարբերակը:

2. Դիտել անգլերեն տեսանյութեր տարբեր հետաքրքրությունների մասին: Օգտագործել «loop» ֆունկցիան՝ կրկնելու տեսանյութի այն հատվածները, որոնք չենք կարողացել որսալ:

3. Ստուգել քերականությունը առցանց անգլերեն վիկտորինաներով, հարցաշարերով: Ուսումնասիրությունը այնքանով է հետաքրքիր, որ կարելի է կրկնակի ստուգել, կրկին փորձել, ճիշտ է, թե սխալ: Ինքնուսուցմամբ սովորողների համար միշտ կա «Ես ճիշտ եմ» հարցը:

4. Չրուցել ընկերների հետ առցանց: Այն զվարճալի միջոց է ինքնուրույն սովորել անգլերենը, առանց նույնիսկ դա գիտակցելու: Դա տարբերվում է ուսուցչի հետ խոսելիս, դասարանում սովորելիս: Կարող եմք զրուցել Facebook Messenger-ում, Twitter-ի կամ նույնիսկ Skype-ի ձայնային զանգերի միջոցով: Այս դեպքում սովորում են անգլերեն առանց սթրեսի: Դուք նաև ստիպում եք, որ ձեր ընկերները խոսեն ձեզ հետ անգլերեն. դա դառնում է մոտիվացնող գործոն: Ավելի լիարժեք եք զգում՝ իմանալով, ցանկացած պահի կարող եք ազատ անգլերեն խոսել ձեր ընկերների հետ:

Միացեք առցանց լեզվի փոխանակման կայքերին: Կան բազմաթիվ կայքեր, որոնք հատուկ ուշադրություն են դարձնում լեզուների փոխանակմանը: Կայքերից մեկը, որ կարող եք փորձել, Speaky-ն է, որտեղ կարող եք հանդիպել բնիկ անգլերեն խոսողների հետ, ովքեր ուրախ են խոսել ձեզ հետ և օգնել ձեզ: Կարող եք փորձել նաև Cooffee-ն, որը կայք է, որտեղ կարող եք առցանց անգլերեն բառապաշար ձեռք բերել և արտասանել այլ մարդկանց հետ:

Մեթոդներ

Ուսուցչի ինքնակրթության գործընթացի բաղադրիչներից է ուսումնասիրել և ներդնել ուսուցման նոր մանկավարժական տեխնոլոգիաներ, ձևեր, մեթոդներ և տեխնիկա, հաճախել գործընկերների դասերին և մասնակցել փորձի փոխանակմանը, պարբերաբար իրականացնել մասնագիտական գործունեության ինքնագնահատում, բարելավել գիտելիքները դասական և ժամանակակից հոգեբանության և մանկավարժության ոլորտում:

Գիտելիքի աղբյուր կարող են հանդիսանալ հեռուստատեսությունը, թերթերը, ամսագրերը, գրականությունը (մեթոդական, գիտահանրամատչելի, լրագրողական, գեղարվեստական), համացանցը, վիդեո, աուդիո տեղեկատվություն, հեռավար դասընթացներ, սեմինարներ, կոնֆերանսներ, վարպետության դասեր, փորձի փոխանակման միջոցառումներ, էքսկուրսիաներ, ցուցահանդեսներ, համերգներ:

Ո՞վ ես դու

Տուփի մեջ նախապես կան տարբեր պատկերներ: Յուրաքանչյուր աշակերտ մոտենում է, տուփից հանում երեք նկար-պատկեր, օրինակ՝ շուն, գնդակ և արևային ակնոց: Նույն պահին կազմում է իրեն բնութագրող երեք նախադասություն՝ համապատասխան նկարների՝ I like dogs. I like to play football. I like summer.

Ծան

Գրատախտակին նկարվում է ծան: Ուսուցիչը աշակերտներից յուրաքանչյուրին բաժանում է կանաչ և դեղին թերթիկներ: Կանաչի վրա աշակերտները գրում են, թե ինչ են ակնկալում դասից, իսկ դեղինի վրա՝ ինչից են զգուշանում: Աշակերտները պահում են այդ թերթիկները մինչև դասի վերջ: Վերջում փակցնում են դրանք ծառի վրա: Եթե կանաչ գույնը գերակշռում է, ուրեմն ուսուցիչը հասել է իր նպատակին: Իսկ եթե ծառը «դեղնել է», ուրմեն դասի ընթացքում կան բացթողումներ:

Դարձե՛ք հետաքրքրասեր

Այս մեթոդը կարելի է կիրառել տեքստի վրա աշխատելուց հետո: Դասը հասկանալուց հետո սովորողները շղթայով ասում են «Ես կարդացի», «Ես իմացա», «Ես գտա»: Սա նպատակահարմար է նաև կիրառել ամփոփման դասի ընթացքում:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ցանկացած գործունեություն անիմաստ է, եթե այն չի ստեղծում արտադրանք, կամ չկան ձեռքբերումներ: Իսկ ուսուցչի ինքնակրթության անհատական պլանում պետք է լինի **արդյունքների ցանկ**, որոնք պետք է ձեռք բերվեն որոշակի ժամանակահատվածում: Սա առարկայի դասավանդման որակի բարելավում է՝ հրատարակված ուսումնական նյութերի, հոդվածների, դասագրքերի, ծրագրերի, սցենարների, հետազոտությունների, ուսուցման նոր ձևերի և մեթոդների վերաբերյալ հաստատված դասերի ամփոփագրերի, զեկուլյցների, ուսուցիչների խորհուրդների միջոցով:

Կրթությունը եղել և մնում է ցանկացած մարդկային հասարակության ամենակարևոր և անբաժանելի տարրը նրա զարգացման ողջ պատմության ընթացքում: Մտածողության, լեզվի և հաղորդակցության ծագմանը զուգահեռ՝ կրթության, դաստիարակության և սոցիալականացման համակարգը երկար Էվոլյուցիայի միջով է անցել՝ զարգանալով մարդկային մշակույթի զարգացմանը զուգընթաց: Եվ որպեսզի ինքնակրթությունը մշտական լինի, անհրաժեշտ են **օբյեկտիվ պայմաններ** և անձնական ձգտում՝

պատրաստակամություն: Ճրջապատող միջավայրը ևս կարող է խթանել սովորեցնողի և սովորողի ինքնակրթությունը: Կարևոր է նշել նաև, որ ինքնակրթության զարգացմանը խորապես նպաստում են **անհատական նախասիրությունները:**

Կրթության ճանաչումը համամարդկային արժեք է: Մշակույթի սոցիալական նշանակությունը և մարդկային գործունեության ու վարքի բարոյական ուղեցույցները այն դարձնում են ոչ միայն անհատի, այլև հասարակության և պետության հետաքրքրության առարկան, որն այս առումով ակտիվորեն ազդում է կրթության վրա՝ աջակցելով որոշակի ուսումնական հաստատությունների, որոշակի մոդելների ուսումնական գործընթացին: Ելնելով վերը նշվածից՝ մենք եզրակացնում ենք, որ ինքնակրթությունը մարդու զարգացման հիմնական աղբյուրն է:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

- 1) Болотина Л.А., Ильина Е.А., Психология и педагогика: Конспект лекций. - М.: МИЭМП, 2005. - 68 с.
- 2) Гребенюк О.С., Общие основы педагогики: Учеб. для студентов вузов, обуч-ся по спец. 031000 «Педагогика и психология»: Допущено М-вом образования РФ/ О.С. Гребенюк, М.И. Рожков. - М.: Владос, 2003. -160 с.
- 3) Григорович Л.А., Педагогика и психология: Учеб. пособие для студентов вузов: Рек. М-вом образования РФ/ Л.А. Григорович, Т.Д. Марцинковская. - М.: Гардарики, 2003. -475 с.
- 4) Мовчанюк С.В., Образование как социально-культурный феномен // Научный потенциал студенчества - будущему России / Материалы Всероссийской научной студенческой конференции. Ставрополь: СевКавГТУ, 2006. 212 с.

- 5) Новиков А.М., Основания педагогики / Пособие для авторов учебников и преподавателей. - М.: Издательство «Эгвес», 2010. - 208 с. Позина М.Б. Психология и педагогика: Учебное пособие. / Науч. ред. И.Ф. Неволин - М.: Университет Натальи Нестеровой, 2001. - 97 с.
- 6) Смирнов С.Д., Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. - М.: Издательский центр «Академия», 2001. - 304 с.
- 7) <https://cyberleninka.ru/article/n/samoobrazovanie-kak-sredstvo-razvitiya-potentsiala-sovremennogo-uchitelya-osnovnye-formy-i-ispolzuemyeresursy-samoobrazovaniya>
- 8) <https://tltaudit.ru/hy/cardiovascular-disease/что-такое-samoobrazovanie-celi-i-vidy-samoobrazovaniya/>
- 9) <https://blognews.am/arm/news/172289/inqnakrtutyamb-zbaxvelu-7-parz-exanak.html>